

Fem år äldre – efter ett ögonkast

Den 18/11 är SocialPolitik med och arrangerar [ett seminarium med Thord Eriksson](#), som just kommit ut med boken [Dom som stod kvar](#). Vi har fått Thords tillåtelse att publicera den debattartikel han skrivit och som refuserats av DN och SvD. Istället har han ursprungligen publicerat texten på sin egen webbsida där han skriver så här: "Jag tänker inte fortsätta försöka få ut den på annat håll utan lägger den här. Oviljan att publicera –liksom den relativa tystnaden i media om det jag berättar i boken – är förutsägbara delar av historien om ett skeende och en grupp människor som alltför få bryr sig om."

Så här skriver Thord Eriksson i debattartikeln:

Ett ögonkast räckte för att ensamkommande unga skulle få sin ålder uppskriven hösten 2015. När de medicinska åldersbedömningarna utreds bör denna ovetenskapliga och helt rättsosäkra hantering också granskas.

En natt hösten 2015 sökte Hamid asyl på Migrationsverket i Malmö. Han sa att han var 16 år, men han saknade handlingar som bevisade det.

Handläggaren tittade på honom och bestämde att han inte alls var 16.

"Du är 21."

Ett ögonkast räckte för att Hamid skulle bli ett halvt decennium äldre och därmed förlora rätten till god man, möjlighet att gå i skolan samt tryggheten i att inte behöva bo ihop med vuxna.

Detta var ingen engångsföreteelse. Hamid var en av 39 som under ett enda dygn i Malmö i oktober 2015 fick sin ålder höjd

efter okulär besiktning.

Under hela året kan det ha rört sig om runt 2500 personer.

Den handläggare som höjde hans ålder med fem år, medger idag att hon deltog i en rättsosäker hantering. Hon och flera av hennes kolleger som jag intervjuat vittnar om en hets kring de okulära åldersbedömningarna. Vissa handläggare tog sig arbetet med sådan iver att de inte kunde vänta på att de asylsökande skulle komma in i lokalerna. De gick ut till bussarna som fört dem dit och gjorde den första grovsållningen.

"De kryssade av folk som såg ut att vara äldre. Det fanns en hets", säger en handläggare.

En annan handläggare berättar om reaktionerna efter arbetspass då ingen eller bara ett fåtal skrivits upp i ålder.

"Då kunde man få höra på möten att vi inte hade gjort tillräckligt."

Handläggaren konstaterar att trycket kom uppifrån.

"Vi gjorde vad våra chefer sa till oss att göra."

En tredje handläggare säger att bedömningarna ofta har hållit i sig genom asylprocesserna. Hon har själv konstaterat detta när hon senare jobbat i en av landets migrationsdomstolar.

"Jag har haft förhandlingar i domstol och sett personer som för mig uppenbart har varit barn – och då kan jag bara tänka mig hur de såg ut två år tidigare."

De okulära ålderssuppskrivningarna ägnades särskilt intresse när Justitieombudsmannen, JO, gjorde ett inspektionsbesök på Migrationsverket i Malmö i slutet av 2016.

Kritiken blev skarp (men väckte inget intresse i vare sig media eller politik). I de flesta fall verkade det saknas

förutsättningar att utan närmare utredning skriva upp åldern, var J0:s slutsats.

”En jämförelse med de ärenden där sökanden inte hade bedömts som uppenbart över 18 ökade inte heller förståelsen för uppskrivningen.”

På ett möte på Advokatsamfundet i Stockholm 2017 fick Migrationsverkets rättschef Fredrik Beijer frågan om vad som krävs för att en person ska skrivas upp i ålder efter okulär bedömning?

Svaret rimmade illa med J0:s svårighet att se skillnad på dem som fått sin ålder uppskriven och de som inte fått det:

Fredrik Beijer svarade att en person ska se ut ungefär som han själv för att en sådan bedömning ska vara möjlig.

Han är skäggprydd, något tunnhårig, grånad och född 1963.

Hamid ser inte ut så.

Diskussionen om ensamkommandes ålder brukar dock inte handla om de helt ovetenskapliga okulära besiktningarna utan om de medicinska bedömningarna. Den kritik och bristande tillförlitlighet, som bland annat framkommit i Svenska Dagbladets envisa granskning av metoden, ledde till att Statens medicinsk-etiska råd, Smer, för snart ett år sedan rekommenderade regeringen att tillsätta en oberoende utredning.

Detta utlovades i våras och löftet upprepades av Stefan Löfven i regeringsförklaringen i september.

Men inget händer.

När – eller om – utredningen tillsätts bör direktiven innehålla uppdraget att även granska Migrationsverkets okulära åldersbesiktningar.

Exakt i hur stor skala dessa förekom är höljt i dunkel. Enligt uppgifter från Migrationsverket fick 652 personer som uppgav sig vara ensamkommande åldern uppskriven på det sättet i oktober 2015.

Siffran motsvarar 7 procent av alla ensamkommande asylsökande den månaden och om andelen är representativ för hela året betyder det att nästan 2500 personer blev åldersuppskrivna efter att handläggare tittat på dem.

Att antalet inte går att ange exakt beror på att Migrationsverket inte lämnar ut dessa uppgifter. Stor administrativ börda är motiveringen till beslutet, som efter överklaganden har stått sig hela vägen upp till högsta förvaltningsdomstolen.

Detta kan möjligen beskrivas som logiskt.

Det kan också beskrivas som en mörkläggnings.

Historien om Hamid och alla andra som skrevs upp i ålder efter ett ögonkast, väntar på att berättas i sin helhet.

Thord Eriksson

Journalist och författare, aktuell med boken ["Dom som stod kvar"](#) (Natur & Kultur).

